

omgevingsdienst
HAAGLANDEN

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag
Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
T (070) 21 899 02
E vergunningen@odh.nl
I www.odh.nl

Zaaknummer : 00511019
Ons Kenmerk : ODH-2018-00051251
Datum :

11 JUNI 2018

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 20 februari 2018 hebben wij een aanvraag om ontheffing ontvangen als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.34, derde lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het rapen van eieren en het uitzetten van brandganzen in het kader van het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek rondom het Haringvliet. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.1, derde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het rapen van eieren van de brandgans (*Branta leucopsis*);
- artikel 3.34, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het uitzetten van de brandgans (*Branta leucopsis*).

Ontheffing wordt gevraagd voor de periode van 1 augustus 2018 tot en met 31 december 2021.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen;
- II. de voorschriften 1 tot en met 4 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag van 20 februari 2018 en de aanvullende stukken van 18 mei 2018 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is tot en met 31 december 2021.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

omgevingsdienst
HAAGLANDEN

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

- 1 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het onderzoek, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing.
- 2 De uitvoerder van de ontheffing dient bij de uitvoering (een kopie van) de ontheffing bij zich te dragen.
- 3 Het onderzoek wordt uitgevoerd op een wijze zoals omschreven in het Projectplan van 18 mei 2018.
- 4 Op de dag voorafgaand aan de uitvoering van het veldonderzoek dient voor 20:00 uur door de uitvoerder melding te worden gemaakt bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, afdeling Toezicht en Handhaving, team Groene Wetten. E-mailadres voor meldingen is meldingWnb@ozhz.nl, telefoonnummer is 078-7708081 (inspreken op antwoordapparaat). Hierbij moeten de locatie, de datum en het tijdstip waarop het onderzoek plaats zal vinden, worden vermeld.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten – beschermd én onbeschermd – geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.
- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 20 februari 2018 hebben wij een aanvraag om ontheffing ontvangen als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.34, derde lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op het rapen van eieren en het uitzetten van brandganzen in het kader van het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek rondom het Haringvliet. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.1, derde lid, van de Wnb voor wat betreft het rapen van eieren van de brandgans (*Branta leucopsis*);
- artikel 3.34, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het uitzetten van de brandgans (*Branta leucopsis*).

Ontheffing wordt gevraagd voor de periode van 1 augustus 2018 tot en met 31 december 2021.

Bij de aanvraag zijn de volgende stukken gevoegd:

- Beslissing aanvraag projectvergunning Dierproeven, Centrale Commissie Dierproeven, aanvraagnummer AVD8010020173788, 17 januari 2018;
- Beslissing aanvraag Art. 75 Flora- en faunawet, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, FF/75A/2015/003, 1 juni 2015;
- Projectplan 'Aanpassingsvermogen van brandganzen: van Pool tot Polder', NIOO-KNAW.

Op 18 mei 2018 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Reactie verzoek aanvullende informatie ontheffingsaanvraag Brandgansonderzoek Haringvliet;
- Vergunning no. 951; Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij; 1 maart 1995;
- Projectplan.

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is de procedure op 25 april 2018 opgeschort en is verzocht om aanvullende gegevens. De procedure is op 18 mei 2018 hervat.

Bevoegd gezag

Het project wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag voor de brandgans is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3 en 3.34 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De brandgans is een van nature in Nederland in het wild levende vogel en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van artikel 3.1, derde lid, van de Wnb is het verboden eieren van de brandgans te rapen.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, onder b van de Wnb aan de orde is; en

- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Op grond van artikel 3.34, eerste lid, van de Wnb is het verboden brandganzen uit te zetten. Artikel 3.34, derde lid, van de Wnb maakt het mogelijk om ontheffing te verlenen van dit verbod.

Beoordeling

Aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de uitvoering van het onderzoek zoals omschreven in het projectplan 'Aanpassingsvermogen van brandganzen: van Pool tot Polder'. In dit onderzoek zullen groei, activiteiten- en energiebudget, ruimtegebruik, voedselgebruik, overleving en 'rate of telomere loss' van brandganzen onder de loep worden genomen in zowel Russische als ook Nederlandse broedpopulaties. Het betreft aansluitend werk op eerder verrichte onderzoek aan brandganzen in Nederland en Rusland. Hiermee hopen de onderzoekers niet alleen de succesvolle kolonisatie van Nederland door brandganzen te kunnen verklaren, maar ook een inschatting te kunnen maken van kosten en baten van verschillende broed- en trekstrategieën en hoe weerbaar Arctische broedvogels tegen enkele aspecten van klimaatverandering zijn.

Ter uitvoering van het onderzoek zullen de onderstaande zeven activiteiten ondernomen worden. De aanvraag heeft betrekking op de activiteiten 2 en 7.

1. Plukken van grassprietjes/plantenmonsters (twee-wekelijks) en verzamelen van keutelmonsters (wekelijks) voor voedsel-ecologisch onderzoek.
2. Monitoring van ganzennesten (tijd van leggen, aantal nesten en eieren, lokatie, lengtemetingen aan steekproef van eieren, succes overleving eieren).
3. Merken van nestkuikens (tot 500 jaarlijks) met zogenaamde 'web-tags' (een klein aluminium merk bevestigd aan de zwemvlies) en prikken voor een druppel bloedmonster op een papieren monster-card.
4. Vangen van onvolwassen, niet vliegvlugge brandganzen (leeftijd 2-7 weken, tot 300 jaarlijks) voor bemonstering van bloed t.b.v. telomere length analyse, en ringen samen met nemen van standaard morfologische maten.
5. Vangen van volwassen brandganzen (leeftijd >1 jaar, tot 150 jaarlijks) tijdens vleugelrui (eind juni / begin juli) voor bemonstering van bloed t.b.v. telomere length analyse, en ringen samen met nemen van standaard morfologische maten.
6. Vangen van volwassen brandganzen (leeftijd >2 jaar, tot 25 jaarlijks) op het nest of tijdens vleugelrui. Alle dieren worden gemeten, gewogen en beschreven en voorzien van een metalen ring en twee kleurringen met inscriptie, uitgegeven door het Vogeltrekstation. Deze ganzen worden uitgerust met een GPS-zender, bevestigd met een lichaamsharnas, en met een hartslag/temperatuur logger geïmplantéerd in de buikholte. De ganzen zullen worden vrijgelaten na het bevestigen/inbrengen van zender en logger. Voor het uitlezen van hartslagloggergegevens zullen de ganzen een jaar later worden teruggevangen; de logger wordt dan geëxplanteerd.
7. Vangen van volwassen brandganzen (leeftijd >1 jaar, tot 46 jaarlijks) in de winter. De helft van deze dieren zal afstammig zijn vanuit lokale (Nederlandse) broedkolonies, de ander helft vanuit Russische broedgebieden. Herkomst van deze dieren kan worden bevestigd door analyse van bloed (DNA) en middels stabiele isotopen van een heel klein verenmonster. Alle dieren worden gemeten, gewogen en geringd en voor verder experimenteel onderzoek gehuisvestigd op het NIOO-KNAW in Wageningen. Met verschillende experimenten willen daar de basale metabolisme middels zuurstofverbruik meten, en dit ook met de hartslag kalibreren. Ganzen die niet in verband met het experiment worden geëuthaniseerd, kunnen weer worden vrijgelaten na afloop van de experiment(en) op/nabij de vanglocatie.

De activiteiten zullen jaarlijks plaatsvinden. Het plukken van grasmonsters en verzamelen van keutels zal gebeuren in de maanden maart tot medio juli. De monitoring van nesten gebeurt in de periode 20 april tot 10 juni (tegen het eind van de periode wordt het web-taggen van kuikens uitgevoerd). Van 20 mei tot 19 juli worden onvolwassen brandganzen gevangen. In de perioden 13 juni tot 19 juli (vleugelrui) of al op nest van

20 april tot 20 mei, en tijdens overwintering van 15 november tot 15 maart worden de volwassen brandganzen gevangen.

Overige vergunningen

Voor de activiteiten 1, 3 tot en met 6 en een gedeelte van 7 is geen aanvraag ingediend omdat aanvrager beschikt over tweetal vergunningen die deze handelingen mogelijk maken:

- 1 projectvergunning Dierproeven, Centrale Commissie Dierproeven, aanvraagnummer AVD8010020173788, 17 januari 2018;
- 2 machtiging van de vergunning no. 951, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij; 1 maart 1995.

Activiteit 1 omvat het plukken van grassprietten. De beoogde grassoorten zijn echter geen soorten zoals bedoeld in artikel 3.5, vijfde lid, of artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c, van de Wnb. Deze activiteit leidt zodoende niet tot overtreding van een verbodsbepaling.

In activiteiten 3, 4, 5, 6 en 7 zullen brandganzen worden gevangen, wat een overtreding van de verbodsbepaling in artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb betekent. Deze handelingen zijn echter reeds toegestaan op basis van de in bezit zijnde machtigingen van de (ring)vergunning van 1 maart 1995 (vergunning no. 951). Bij activiteit 7 kan het ook nodig zijn dat dieren geëuthanaseerd moeten worden. Het in het uiterste geval euthanaseren van de dieren wanneer dit onnodig lijden voorkomt, is mogelijk op grond van de projectvergunning Dierproeven van de Centrale Commissie Dierproeven (hierna: CCD). Er zal altijd iemand aanwezig zijn die de door de CCD goedgekeurde methode kundig kan uitvoeren.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Handelingen aan eieren beschreven onder activiteit 2 leiden tot een overtreding van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.1, derde lid, van de Wnb, namelijk het rapen van eieren. De eieren zullen na metingen direct worden teruggeplaatst. Handelingen beschreven onder activiteit 7 leiden tot een overtreding van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.34, eerste lid, van de Wnb, namelijk het uitzetten van brandganzen.

Staat van instandhouding

Brandganzen zijn gedurende de laatste decennia enorm in aantal toegenomen, ook gedurende de afgelopen jaren (SOVON 2013), zo ook de broedpopulatie in de provincie Zuid-Holland. Sinds 2007 zijn de aantallen in juli toegenomen van 19.250 tot 31.325 dieren (Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020).

Onderzoekswerkzaamheden aan zomerganzen zijn van korte duur, hierdoor geven het merendeel van de activiteiten slechts voor een korte tijd ongerief voor de individuen. In eerdere jaren zijn geen negatieve effecten geconstateerd als gevolg van de onderzoekswerkzaamheden in de broedkolonie, en de aantallen zijn dan ook stabiel gebleven over de afgelopen jaren. Ook de handelingen aan de winterganzen zijn slechts van korte duur. Daarnaast beïnvloeden de onderzoekswerkzaamheden gericht op winterganzen slechts zeer kleine groepen van het totaal aantal brandganzen dat in Zuid-Holland overwintert. De onderzoekers zijn van plan om de gevangen ganzen waarop in Wageningen aanvullende onderzoeken worden uitgevoerd, naderhand weer los te laten op de vanglocatie. Hierdoor is er nagenoeg geen invloed op de (lokale) populatie brandganzen. Slechts in een uiterst geval zal het nodig zijn om een gans uit zijn lijden te verlossen en hem/haar te doden. Het doden van één of enkele ganzen, wat toegestaan is op basis van de projectvergunning Dierproeven, zal geen invloed hebben op de (grote) brandganzenpopulatie. Ook het (korte) onderzoek aan de eieren zal naar verwachting geen invloed hebben op het broedsucces, waardoor ook invloeden van de overtreding van die verbodsbepaling op de staat van instandhouding is uitgesloten. Lange termijn effecten op de staat van instandhouding van de soort worden dan ook niet verwacht.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de uitvoering van het onderzoek niet zal leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de brandganzen.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang 'onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt'.

Uit hetgeen hierboven besproken, blijkt dat het project wordt uitgevoerd in het kader van onderzoek. Momenteel vinden grote klimatologische veranderingen plaats, met name in het noordpoolgebied, en klimaatmodellen voorspellen nog grotere veranderingen in deze regio in de toekomst. Arctische broedvogels, veelal trekvogels die in gematigde streken overwinteren, hebben een karakteristiek, hoog metabolisme dat ze in staat stelt om de vaak lage temperaturen het hoofd te bieden en zich binnen de korte Arctische zomerperiode snel voort te planten. Daar staat tegenover dat ze in het relatief koude en "schone" hoge noorden waarschijnlijk minder in hun immuunsysteem hoeven te investeren. Gezien de verwachte opwarming in het hoge noorden is het de vraag of, en zo ja hoe, Arctische broedvogels hierop kunnen inspelen. Brandganzen hebben zich gedurende de afgelopen 30 jaar succesvol uitgebreid vanuit hun oorspronkelijk Arctische leefgebied richting Nederland. De soort vormt daarmee een uitstekend studiesysteem om de flexibiliteit van Arctische broedvogels tegen omgevingsveranderingen (onder meer veranderingen in temperatuur, voedselaanbod, trekroutes en het voorkomen van ziektekiemen) te bestuderen.

Daarnaast kent het onderzoek ook een toegepaste kant. Het beleid ten aanzien van overzomerende ganzen richt zich momenteel op het terugdringen van de stand van de inheemse ganzensoorten tot het niveau van 2005 (grauwe gans) en 2007 (brandgans). Om de effecten van deze maatregelen op de populatiedynamica te kunnen volgen is onderzoek door middel van het volgen van individueel gemerkte dieren nodig. Van de tussen 2004 en 2010 gekleurde brandganzen is momenteel minder dan de helft in leven, mede door de intensieve bestrijding in de provincie Zuid-Holland in het kader waarvan veel geringde vogels zijn geschoten (en gerapporteerd). Daarnaast is behoefte aan informatie van nieuwe, voor brandganzen belangrijke locaties: broedkolonies langs de Haringvliet, onder ander de Westplaat Buitengronden in de gemeente Middelharnis op het eiland Goeree. Investeren in een gekleurde populatie is van groot belang omdat herhaalde waarnemingen van de gekleurde individuen de basis vormt voor veel analyses. Waarnemingen worden verzameld door een actieve groep van vrijwilligers en ingevoerd in geese.org, waarna deze beschikbaar zijn voor analyse.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat het belang 'onderzoek' voldoende onderbouwd is.

Geen andere bevredigende oplossing

Ganzen die niet in verband met het experiment worden geëuthanaseerd, kunnen weer worden vrijgelaten na afloop van de experiment(en). Om zo min mogelijk onnatuurlijke invloed te hebben op de populatie verdient het de voorkeur de dieren vrij te laten, omdat de dieren deel uitmaken van de natuurlijke inheemse populatie. De dieren die zullen worden vrijgelaten zijn dezelfde individuen die eerder uit de populatie zijn weggenomen. Daarnaast kan het volgen van ganzen waarover zo veel gedetailleerde gegevens bekend zijn (energieverbruik, gewichtsdynamiek), bijzonder waardevolle wetenschappelijke kennis opleveren. Het vrijlaten van de vogels zal gebeuren op/nabij de vanglocatie, een plek die de ganzen kennen, om er zeker van te zijn dat ze weer aansluiting vinden bij de oorspronkelijke populatie. De ganzen worden naar de plek getransporteerd in speciaal voor de ganzen gecreëerde kratten. In deze kratten is het donker, om de ganzen rust te geven. Eenmaal op de vrijlaatlocatie zullen de kratten in het veld worden geplaatst. Na het openen van de kratten wordt gepaste afstand genomen en krijgen de ganzen de kans om op eigen gelegenheid de krat te verlaten. Transport in donkere kratten vermindert eventuele stress bij de vogels. Omdat de dieren op eigen gelegenheid uit de krat laten lopen, neemt het risico op verwondingen door handelingen aan de gans weg.

De experimenten zullen uitgevoerd worden door ervaren personeel dat met dit onderzoek en/of deze soort al jaren vertrouwd is. Het uitvoeren van onderzoek aan wilde brandganzen betreft een dierproef, waarvoor een projectvergunning Dierproeven is verkregen van de Centrale Commissie Dierproeven. Zij heeft besloten dat het nut en de noodzaak van deze dierproef opweegt tegen het ongerief voor het dier.

Wij menen dat er voldoende aangetoond is dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

omgevingsdienst
HAAGLANDEN

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren. Die mogelijkheid geldt bijvoorbeeld voor de uitvoering van dit onderzoek in een Natura 2000-gebied. Hiervoor zijn wij het bevoegd gezag.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikelen 3.3, eerste lid, en 3.34, derde lid van de Wnb worden verleend.